

Dr hab. Bernadetta Izydorezyk
Konsultant Krajowy w dziedzinie psychologii klinicznej
Instytut Psychologii Stosowanej
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Ministerstwo Zdrowia
Podsekretarz Stanu
Piotr Gryza
Warszawa 00.952
Ul. Miodowa 15

W odpowiedzi na pismo UZ-PR.0212.1.2015.MM. z dnia 6 maja 2016 roku (IK:168944) jako Konsultant Krakowy w dziedzinie psychologii klinicznej przesyłam następujące uwagi do projektu rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych kryteriów wyboru ofert w postępowaniu w sprawie zawarcia umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej.

Uwagi ogólne – dotyczą potrzeby ich uwzględnienia we wszystkich załącznikach i punktach odnoszących się w przedstawionym projekcie do świadczeń zdrowotnych udzielanych przez psychologów we wszystkich placówkach służby zdrowia. Ze względu na ich ogólny charakter odniosę się do nich poniżej w jednym punkcie. Proponuję zmienić zapis w tych załącznikach w personelu z psycholog lub psycholog kliniczny na specjalista psycholog kliniczny lub rozróżnić przyznawane punkty za posiadanie tylko psychologa a specjalistę psychologa klinicznego.

Uwagi i ich uzasadnienie

I. Brak rozdzielenia i jasnego zdefiniowania pojęcia psychologa , psychologa klinicznego i specjalisty psychologii klinicznej - ten brak ma istotne znaczenie dla jakości udzielanych świadczeń psychologicznych (brak we wszystkich załącznikach – niejednoznaczność dotyczy zastosowania wiedzy psychologicznej w psychiatrii, leczeniu uzależnień, rehabilitacji, psychosomatyki - opieki paliatywnej i hospicyjnej).

W projekcie rozporządzenia brak jasnego i klarownego zdefiniowania pojęcia „psycholog kliniczny” „specjalista psychologii klinicznej” co ma wpływ na kształt propozycji oceny świadczeń zdrowotnych. Należałoby moim zdaniem adekwatnie zdefiniować wszystkie określenia używane w rozporządzeniu. Projektodawca posługuje się pojęciem psycholog i psycholog kliniczny a także używa zamiennika „psycholog lub psycholog kliniczny” – nie ma to merytorycznego ani praktycznego uzasadnienia i nie może służyć profesjonalnemu świadczeniu usług psychologicznych w ramach NFZ.

W projekcie rozporządzenia w załączniku 4 (opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień) brak uwzględnienia pełnej definicji psychologa klinicznego mimo obecnego od wielu lat prowadzonego pod kierunkiem Ministerstwa Zdrowia - przez Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego specjalizacji w dziedzinie psychologii klinicznej jako dyscypliny stosowanej w ochronie zdrowia. Tylko przeprowadzona zgodnie z zarządzeniami Ministerstwa Zdrowia specjalizacja z psychologii klinicznej i zdany egzamin państwowy przed komisją powołaną przez Dyrektora Centrum Egzaminów Medycznych w Łodzi daje prawo do używania tytułu specjalisty psychologii klinicznej (obowiązuje aktualnie specjalizacja jednostopniowa). W tzw. starym trybie kształcenia obowiązywała specjalizacja jednostopniowa co oznaczało, że psycholog po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego I stopnia i zdaniu egzaminu przed komisją uzyskiwał prawo do tytułu psycholog kliniczny. Natomiast po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego II stopnia i zdaniu egzaminu przed komisją psycholog uzyskiwał prawo używania tytułu specjalista psychologii klinicznej. W służbie zdrowia nadal pracuje wiele osób, które zdobyły tylko I-szy stopień specjalizacji w „starym” trybie kształcenia i nie mogą być tytułowane specjalistą psychologii klinicznej, nie mają takich zawodowych kompetencji ze względu na brak realizacji pełnego programu specjalizacji w dziedzinie psychologii klinicznej, zawierającego kształcenie w zakresie subdyscyplin psychologii klinicznej (neuropsychologii, zaburzeń psychicznych, psychosomatyki czy pogłębionego specjalistycznego kształcenia w zakresie psychologii klinicznej dzieci i młodzieży). Tytuł psychologa klinicznego (stary tryb kształcenia I stopień specjalizacji) nie jest i nie był tożsamy z tytułem specjalisty psychologii klinicznej. Zakres kompetencji zawodowych psychologa klinicznego jest zdecydowanie niższy niż specjalisty psychologii klinicznej i dlatego nie należy ich utożsamiać w procesie prognozowania i ocenianiu wartości punktowej usług wg. NFZ.

Proponuję uwzględnić zróżnicowanie w rozporządzeniu następujących definicji kompetencji i tożsamości zawodowej psychologów:

1. specjalista psychologii klinicznej – to magister psychologii, który uzyskał tytuł specjalisty w dziedzinie psychologii klinicznej wg zasad określonych w Rozp. Min. Zdrowia z dnia 30.09.2002 w sprawie uzyskiwania tytułu specjalisty w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia lub (zgodnie z § 35 tegoż Rozporządzenia), zachował tytuł specjalisty II stopnia z psychologii klinicznej, zdobyty przed dniem wejścia w życie tegoż rozporządzenia.
2. psycholog kliniczny – to magister psychologii, który zgodnie z § 35 Rozporządzenia z Ministra Zdrowia z dnia 30 września 2002 r. w sprawie uzyskiwania tytułu specjalisty w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia zachował tytuł psychologa klinicznego, zdobyty przed dniem wejścia w życie tegoż Rozporządzenia (I stopień stary tryb kształcenia specjalizacyjnego).
3. psycholog w trakcie specjalizacji – to osoba spełniająca łącznie następujące warunki: a) jest magistrem psychologii, który zaliczył pierwsze dwa lata programu specjalizacji (tzw. blok podstawowy) wg zasad określonych w Programie specjalizacji w psychologii klinicznej (2003 lub 2009 r), opublikowanym przez Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego. b) korzysta regularnie z konsultacji (superwizji) dotyczących problemów diagnostycznych i terapeutycznych napotykanych w pracy z trudniejszymi pacjentami, udzielanych mu przez jego kierownika specjalizacji.
4. psycholog z co najmniej dwuletnim doświadczeniem w pracy klinicznej – to osoba spełniająca łącznie następujące warunki: a) jest magistrem psychologii, który przepracował co najmniej 2 lata pod nadzorem specjalisty psychologa klinicznego lub psychologa klinicznego, co zostało poświadczane przez tegoż specjalistę albo przez konsultanta wojewódzkiego, który uznał jej wiedzę i doświadczenie za równorzędne. Praca pod nadzorem oznacza, że psycholog wspólnie z osobą nadzorującą (specjalistą psychologiem klinicznym lub psychologiem klinicznym) planuje przebieg procesu diagnostycznego i terapeutycznego pacjenta i na bieżąco konsultuje z nią wyniki badań oraz postępy terapii psychologicznej. Wykonywanie poszczególnych badań i/lub oddziaływań terapeutycznych przez tego psychologa może być samodzielne, wg decyzji osoby nadzorującej, która ustala stopień tej samodzielności na podstawie oceny dotychczasowej pracy psychologa.
5. psycholog – to osoba, która spełnia łącznie następujące warunki: ukończyła studia psychologiczne i zdobyła tytuł magistra psychologii

Uzasadnienie:

Każdy inny zawód mający zastosowanie w ochronie zdrowia (zwłaszcza w zakresie opieki psychiatrycznej) został bardziej adekwatnie uregulowany w tym Rozporządzeniu niż "psycholog", którego jasno nie zdefiniowano. Dlatego ważne jest wprowadzenie zaproponowanych wyżej definicji, wskazujących na różne stopnie wiedzy i umiejętności psychologów w zakresie psychologii klinicznej, co zapewni odpowiednią politykę ich zatrudniania, dla zapewnienia jakości, celowości i efektywności udzielanych świadczeń psychologicznych. Praktyka wynikająca ze złych uregulowań powoduje bowiem, że pracodawcy chętniej (bo taniej) zatrudniają mgr psychologii bez żadnego przygotowania i doświadczenia, w warunkach, w których nie mają się oni od kogo uczyć. Wówczas są zdani jedynie na wiedzę teoretyczną wyniesioną ze studiów (o różnym poziomie) i własną intuicję (często nietrafną). Dlatego konieczna jest taka organizacja pracy placówek świadczących usługi psychologiczne, aby psychologowie z małym doświadczeniem mieli zapewniony nadzór i konsultowanie ich pracy przez specjalistów psychologii klinicznej lub psychologów klinicznych, podwyższające jakość ich pracy i motywując do dalszego kształcenia się i zdobywania specjalizacji.

Warto także uwzględnić, że psycholog nie może więc być zastępowany "osobą prowadzącą psychoterapię" (lub ubiegającą się o certyfikat psychoterapeuty), zwłaszcza wszędzie tam, gdzie konieczna jest diagnostyka psychologiczna rozpoczynająca lub weryfikująca proces leczenia, bez której trudno dobrać sensowne metody terapii, w tym odpowiednie techniki psychoterapii dopasowane do jego zaburzeń, potrzeb i możliwości. Ponadto zauważamy często, że termin "psychoterapia" jest zbyt często nadużywany, rozumie się pod nim różne oddziaływania psychologiczne, które nie są psychoterapią sensu stricto. Psychoterapia to dość systematyczny i długotrwały (od kilkunastu tygodni do kilku lat) proces oddziaływania, którego zadaniem jest dokonanie u pacjenta głębszej zmiany sposobu przeżywania, myślenia czy zachowania - ale nie zawsze jest ona konieczna i możliwa do zastosowania w czasie i warunkach, w jakich udzielamy pomocy psychologicznej. Zwykle psychoterapię muszą poprzedzać bardziej doraźne działania, np. rozładowanie aktualnego napięcia, wyjaśnianie natury zaburzeń (psychoedukacja), sesje motywacyjne (do podjęcia leczenia i współpracy), interwencja kryzysowa, pomoc w naprawieniu lub nawiązaniu relacji z bliskimi, czy bardziej elementarny trening codziennej aktywności, samoobsługi, umiejętności społecznych, itp. Do podjęcia tych oddziaływań w pełni przygotowany jest również psycholog kliniczny, a więc nie zawsze jest konieczność zastąpienia go

wyszkolonym psychoterapeutą. Dlatego zasadne jest, aby w Rozporządzeniu rządziej traktować tych specjalistów zamiennie, a częściej korzystać z nich obu łącznie, bądź wskazywać bardziej adekwatnie, który z nich może spełniać w danej placówce rolę lepiej dopasować.

II. W załączniku 11 dotyczącym opieki hospicyjnej i paliatywnej pojawia się w personelu zapis: psycholog lub specjalista psycholog kliniczny lub psychoonkolog. W dobie modelu biopsychospołecznego leczenia posiadanie w zespole specjalisty psychologa klinicznego jest standardem światowym - nie może być zamiennie stosowane z psychoonkologiem lub psychologiem bez specjalizacji. Psychoonkolog posiada inne uprawnienia niż psycholog kliniczny czy mgr psychologii. Specjalistyczna diagnoza kliniczna oraz pomoc psychologiczna należą do kompetencji psychologów po specjalizacji.

Proponuję wprowadzić rozróżnienie punktowe za obecność psychologa, specjalisty psychologa klinicznego i psychoonkologa.

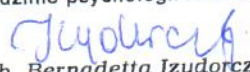
III. W załączniku dotyczącym leczenia szpitalnego nie uwzględniono w rozporządzeniu dodatkowej punktacji specjalisty psychologa klinicznego w oddziałach dziecięcych (w takich jak pediatria, gastroenterologia dziecięca, onkologia dziecięca). Pomoc psychologiczna jest także jedną z bardziej istotnych form oddziaływania terapeutycznego w oddziałach pediatrycznych. Posiadanie specjalisty psychologa na takich oddziałach powinna być standardem świadczącym o wysokiej jakości usług.

Proponuję uwzględnić go w zakresie personelu w tych świadczeniach.

Pozostaję do dyspozycji i łączę wyrazy szacunku

Bernadetta Izydorczyk

KONSULTANT KRAJOWY
w dziedzinie psychologii klinicznej

dr hab. Bernadetta Izydorczyk